

Tragédie na lodi Patria: Příběh židovského uprchlíka

Metodika

Obsah

Didaktické a metodické principy.....	2
Edukační cíle a jejich vazba na vzdělávací oblasti RVP.....	5
Anotované rozšiřující informační zdroje (pro učitele).....	7
Doporučený průběh vyučovací hodiny	9
Možné průchody DVZ.....	14
Klíče k aktivitám	16

Tento výstup lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons [BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/). Uvedené se nevztahuje na díla nebo jiné předměty ochrany (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou ve výstupu užity zejména na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv, jak je uvedeno u konkrétního jednotlivého předmětu ochrany.

Didaktické a metodické principy

Odkaz na materiál: <https://kisk.phil.muni.cz/digikult/vsechny-pribehy/historicke-udalosti/tragedie-na-lodi-patria-pribeh-zidovskeho-uprchlika>

Materiál DVZ je aplikovatelný ve dvou verzích dle časového rozpětí výuky.

45minutová verze: DVZ zpracovává události židovské migrace do Palestiny na podzim roku 1940, kdy se konaly jedny z posledních přesunů Židů z okupovaných území mimo transporty do koncentračních táborů. DVZ se zaměřuje na jeden z těchto přesunů, který skončil tragickou událostí – potopením lodi Patrie v haifském přístavu. Vyšetřování příčiny výbuchu a rychlého potopení lodi jsou součástí závěrečné reflexe příběhu.

90minutová verze: DVZ zpracovává události židovské migrace do Palestiny na podzim roku 1940, kdy se konaly jedny z posledních přesunů Židů z okupovaných území mimo transporty do koncentračních táborů. DVZ se zaměřuje na jeden z těchto přesunů, který skončil tragickou událostí – potopením lodi Patrie v haifském přístavu. Vyšetřování příčiny výbuchu a rychlého potopení lodi jsou součástí závěrečné reflexe příběhu.

Kromě příběhu židovského uprchlíka do Palestiny obsahuje tato verze DVZ též kontextové odbočky, které vycházejí z odborné práce doc. Jarmily Bednaříkové, vědkyně z Masarykovy univerzity, expertky na problematiku historických migrací a jejich souvislostí. Odbočky v příběhu jsou tři:

1. obecně migrace a migrační tendence;
2. velké stěhování národů;
3. ekonomická migrace do Ameriky v 19. století.

Součástí závěrečné reflexe je práce s poznámkami, které si žáci vytvoří při průchodu všemi edukačními částmi DVZ.

Klíčové otázky:

45minutová verze

1. Co se událo v listopadu 1940 v haifském přístavu?
2. Co k událostem v haifském přístavu vedlo?
3. Jaké byly příčiny výbuchu?

90minutová verze

1. Jak byste vysvětlili pojmy migrace a migrační tendence na základě poznatků získaných interakcí s DVZ?
2. Které historické migrační vlny znáte?
3. Co se událo v listopadu 1940 v haifském přístavu?
4. Co k událostem v haifském přístavu vedlo?
5. Jaké byly příčiny výbuchu?

Edukační cíl/e:

1. Žák dokáže rozpoznat ideologicky podmíněné dobové materiály. Žák je schopen kritické reflexe výpovědi spojených s potopením lodi Patria – dovednost, hodnocení.
2. Žák umí vysvětlit existenci fenoménu židovské migrace do Palestiny. Tento fenomén dokáže zasadit do kontextu dalších historických migračních vln – znalost.
3. Žák rozumí klíčovým pojmům spojeným s migrací a je schopen pojmy vysvětlit – např. push faktory, pull faktory, azyl, migrant, uprchlík, velké stěhování národů, české vystěhovalectví do USA, Bílá kniha, Britský mandát Palestiny – znalost, porozumění.

Výstupy z interakce s DVZ:

1. Znalostní rovina: znalost vybraných pojmů souvisejících s migrací, znalost migračních vln v historii – stěhování národů, ekonomická migrace do USA, židovská migrace do Palestiny, znalost událostí, které vedly k potopení lodi Patria, znalost digitální knihovny a přístupu do ní.
2. Dovednostní rovina: schopnost kriticky číst ideologicky zabarvené dobové materiály, schopnost hodnotit dopad politických rozhodnutí na životy konkrétních lidí (Bílá kniha, arabsko-židovská situace v Palestině), schopnost interpretovat různé výpovědní dokumenty a kvalifikovaně posoudit jejich význam v dané oblasti poznání, dovednost pracovat přes rozhraní digitální knihovny s autentickým kulturním dědictvím.
3. Hodnotová rovina: schopnost formulovat vlastní názor na různé interpretace událostí vztahujících se k potopení lodi Patria, schopnost uvědomit si význam vlivu politických rozhodnutí (imigrační politiky) na životy konkrétních lidí se zřetelem k aktuálnímu společenskému a politickému vývoji světa.

Klíčové kompetence, které jsou v DVZ rozvíjeny:

- o Kompetence k učení:
 - Žák efektivně využívá různé strategie učení k získání a zpracování poznatků a informací, hledá a rozvíjí účinné postupy ve svém učení, reflektuje proces vlastního učení a myšlení.
 - Kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá při svém studiu a praxi.
- o Kompetence k řešení problému:
 - Žák uplatňuje při řešení problémů vhodné metody a dříve získané vědomosti a dovednosti; kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, pro své tvrzení nachází argumenty a důkazy, formuluje a obhajuje podložené závěry.
 - Nahlíží na problém z různých stran.
- o Kompetence komunikativní:
 - Žák používá s porozuměním odborný jazyk a symbolická a grafická vyjádření informací různého typu.
 - Efektivně využívá moderní informační technologie; prezentuje vhodným způsobem svou práci i sám sebe před známým i neznámým publikem.
 - Rozumí sdělením různého typu v různých komunikačních situacích, správně interpretuje přijímaná sdělení a věcně argumentuje.
- o Kompetence občanská:
 - Žák rozšiřuje své poznání a chápání kulturních a duchovních hodnot.

- Posuzuje události a vývoj veřejného života.
- Zaujímá a obhajuje informovaná stanoviska a jedná k obecnému prospěchu podle nejlepšího svědomí.

Použité vzdělávací paradigma a edukační metody / přístupy / aktivizační prvky:

- o Konstruktivistické metody
- o Práce s autentickým příběhem
- o Kritická práce s dobovými materiály, s digitalizovaným kulturním dědictvím
- o Aktivizační podpora rozvoje informační a mediální gramotnosti
- o Využití hermeneutických přístupů v historiografii
- o Reflexe prostřednictvím tvůrčího myšlenkového procesu (řešení otevřených otázek)

Předchozí znalosti, digitální dovednosti a zkušenosti učitele: Schopnost pracovat s různými typy dobových autentických dokumentů, základní mediální gramotnost, znalost tematického dobového diskurzu historiografie a sociologie, jako jsou např. historické migrace obyvatelstva, velké stěhování národů, ekonomická migrace do USA v 19. století a migrace židovského obyvatelstva do Palestiny.

Edukační cíle a jejich vazba na vzdělávací oblasti RVP

- **Český jazyk a literatura:**
 - Jazyk a jazyková komunikace: žák v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu ke sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu; efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet).
 - Literární komunikace: žák tvořivě využívá informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje.
- **Geografie:**
 - Sociální prostředí: žák lokalizuje na politické mapě světa hlavní aktuální geopolitické problémy a změny s přihlédnutím k historickému vývoji.
- **Občanský a společenskovědní základ:**
 - Občan ve státě: žák rozlišuje a porovnává historické i současné typy států (forem vlády); vyloží podstatu demokracie, odliší ji od nedemokratických forem řízení sociálních skupin a státu, porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě; rozlišuje složky politického spektra, porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života občanů.
 - Učivo: lidská práva: zakotvení lidských práv v dokumentech; porušování a ochrana lidských práv; ideologie: znaky a funkce, přehled vybraných ideologií.
- **Dějepis:**
 - Úvod do studia historie: žák rozlišuje různé zdroje historických informací, způsob jejich získávání a úskalí jejich interpretace.
 - Osvícenství, revoluce a idea svobody, modernizace společnosti: žák charakterizuje proces modernizace, vysvětlí průběh industrializace, její ekonomické, sociální či politické důsledky; určí základní příčiny asymetrického vývoje Evropy a světa v důsledku rozdílného tempa modernizace; vysvětlí expanzivní záměry velmocí v okrajových částech Evropy a v mimoevropském světě, jež byly příčinou četných střetů a konfliktů daného období.
 - Moderní doba I: Situace v letech 1914–1945 – žák vymezení základní znaky hlavních totalitních ideologií a dovede je srovnat se zásadami demokracie; objasní příčiny a podstatu agresivní politiky a neschopnosti potenciálních obětí jí čelit; vysvětlí souvislost mezi světovou hospodářskou krizí a vyhrocením politických problémů, které byly provázány radikalizací pravicových i levicových protidemokratických sil.
 - Moderní doba II: Soudobé dějiny – žák porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech, v demokraciích, vysvětlí lidská práva v souvislosti s evropskou kulturní tradicí; objasní význam židovské a některé další neevropské kultury v moderním světě; vymezení základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje.
- **Informatika a ICT:**
 - Digitální technologie: žák ovládá, propojuje a aplikuje dostupné prostředky ICT, využívá teoretické i praktické poznatky o funkcích jednotlivých složek hardwaru a softwaru k

tvůrčímu a efektivnímu řešení úloh, orientuje se v možnostech uplatnění ICT v různých oblastech společenského poznání a praxe.

- o Zdroje a vyhledávání informací, komunikace: žák využívá nabídku informačních a vzdělávacích portálů, encyklopedií, knihoven, databází a výukových programů, posuzuje tvůrčím způsobem aktuálnost, relevanci a věrohodnost informačních zdrojů a informací.
 - o Zpracování a prezentace informací: žák zpracovává a prezentuje výsledky své práce s využitím multimediálních technologií a internetu.
- **Průřezová témata:**
 - o Mediální výchova
 - o Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
 - o Osobnostní a sociální výchova

Anotované rozšiřující informační zdroje (pro učitele)

Vybrané zdroje k tématu jsou dostupné v [digitální sbírce](#) vytvořené knihovnicí Moravské zemské knihovny. Při výběru dokumentů byly uplatněny odborné kurátorské postupy.

Další doporučené informační zdroje:

[Brandýsův deník](#) – unikátní autentický deníkový záznam událostí spojených s katastrofou lodi Patrie přináší digitalizovaný deník Karla Spitzera (později přejmenovaného na Brandýse). Jedná se o jeden z nejcennějších dokumentů, které k deportaci židů do Palestiny existují. Deník, který obsahuje také Brandýsovy kresby, je součástí sbírky Židovského muzea v Praze.

[Evropa v pohybu. Evropské migrace dvou staletí](#) – dílo německého autora analyzuje migraci v posledních dvou staletích. Doporučujeme především kapitoly Masový exodus do Nového světa (na stranách 112–155), Druhá světová válka a poválečné desetiletí (na stranách 265–280).

[Historie.cs – Stěhování národů](#) – diskuzní pořad ČT v rámci pořadu Historie.cs se zaměřuje na historii migračních vln. Diskuze probíhá nad velkým stěhováním národů na přelomu antiky a středověku a ekonomickou migrací do Ameriky v 19. století. V pořadu jsou migrační vlny reflektovány také vzhledem k současné migrační krizi.

[HistoryLab](#) – vzdělávací aplikace pro práci s historickými prameny především z období 20. století. Žáci si mohou pomocí interakce s dobovými dokumenty vyzkoušet různá cvičení, která rozvíjí jejich historickou gramotnost. Lze použít například následující cvičení: [Proč byli vysídleni](#), [Kam zmizeli čeští Němci](#), [Kdo byl jejich nepřítel](#), [Proč řešit židovskou otázku](#).

[Moderní dějiny](#) – vzdělávací portál pro učitele a žáky, obsahuje různé výukové materiály k tématům moderních dějin a k problematice literárního a kulturního vývoje v Československu jako zrcadlení historických událostí (např. materiály věnující se [holocaustu](#), [židům v Palestině](#), [stěhování národů](#), [česko-německých vztahům](#)).

[Příběh trosečníků Patrie](#) – dokumentární snímek režiséra Pavla Štingla, který se věnuje cestě židovských emigrantů do Palestiny a následným událostem po příplutí do haifského přístavu na podzim 1940. Dokument je cenný výpovědní hodnotou přímých účastníků událostí z podzimu 1940 a také jedinečnými fotografickými a ilustrativními filmovými záběry.

[Stěhování národů](#) – dílo brněnské historičky Jarmily Bednařikové, které erudovaně představuje problematiku velkého stěhování germánských a jiných národů na přelomu antiky a středověku.

[Stěhování národů na webu Edisco](#) – projekt pražských studentů, kteří se rozhodli vytvářet společně výpisky z různých předmětů. Součástí webu je také vzdělávací blok věnující se velkému stěhování národů. Materiál je doplněn o Youtube video lekci a kvíz v aplikaci Quizlet.

[Ztroskotání lodi Patria](#) – projekt ČT Edu, který pracuje s výňatkem z dokumentárního snímku Příběh trosečníků Patrie. Je přístupný také materiál, který obsahuje pracovní list s otázkami vztahujícími se k filmu.

[Paměť národa](#) – články, rozhovory a fotografické dokumenty vztahující se k potopení lodi Patria.

Doporučený průběh vyučovací hodiny

Časová dotace: 45 nebo 90 minut

Cílová skupina: žáci vyšších ročníků 8letého a 6letého gymnázia, 1. až 4. ročníku čtyřletého gymnázia

Počet žáků: limitován počtem počítačů, tabletů nebo dalších zařízení pro žáky

Využité vzdělávací technologie: vlastní počítač nebo mobilní zařízení (tablet, mobilní telefon) s připojením na internet

Výstupy žáka z interakce s DVZ: zformulování vlastního názoru na příčiny potopení lodi Patrie, obhajoba názoru ve společné diskuzi

Evaluační prvky použité učitelem: analýza v rámci reflektivní diskuze

Další možné didaktické pomůcky, materiály: nejsou potřeba

Předchozí znalosti, dovednosti a zkušenosti žáků: Očekává se elementární znalost socio-politické situace v Protektorátu Čechy a Morava. Výhodou je, pokud mají žáci povědomí o arabsko-židovských vztazích v Palestině a pojmech, jako je např. Bílá kniha či Britský mandát Palestiny.

Didaktická úskalí/limity: materiál pracuje s vizuálními materiály, je proto nevhodný pro nevidomé a slabozraké žáky bez asistence. Současně ale platí, že většina materiálu je snadno strojově čitelná, takže s asistencí může žák s DVZ pracovat. Materiál obsahuje také audionahrávky, s asistencí ale dokáže i surdopedický žák obsah audiovizuálního materiálu reflektovat.

Příprava učitele na hodinu: Vzhledem k pojetí DVZ a akcentu na individuální prožitek příběhu je doporučeno, aby každý jednotlivý žák procházel materiálem sám. DVZ není určeno pro skupinový průchod dvou a více žáků. Společná práce s tématem DVZ probíhá v závěrečné úloze a následné reflexi. Předpokladem pro úspěšný průběh výuky je to, aby před zahájením vyučovací hodiny byly připraveny vzdělávací technologie v aktivním stavu a aby byly zajištěny všechny technické podmínky pro práci žáků s DVZ. Pokud žáci využívají své mobilní telefony nebo tablety, je žádoucí předem je požádat, aby si na vyučovací hodinu svá zařízení aktivovali. Učitel by se také měl seznámit s materiálem a připravit si otázky k diskuzi.

Doporučený průběh vyučovací hodiny:

45minutová verze

Úvod	V úvodu vyučovací hodiny učitel krátce představí kontext tématu. Je-li vyučovací hodina s DVZ součástí tematického celku, který už mají žáci zčásti osvojený, učitel návodnými motivačními otázkami směřuje žáky k tomu, aby s využitím již získaných kompetencí a porozuměním vstupovali do příběhu DVZ. Poté učitel zpřístupní žákům DVZ prostřednictvím nasdíleného odkazu, dle zvážení představí stručně pojetí DVZ, především rozhodovací situace, a stanoví čas, který žáci pro práci s DVZ mají. Každý žák si poté samostatně prochází příběhem židovského uprchlíka Otty.	5 minut
Samostatná práce s DVZ	<p>Zadání učitele: V příběhu jsou umístěna tři důležitá rozhodnutí, která ovlivňují jeho další vývoj.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Otta nechá otce doma vs. Otta přemluví otce, aby také jel do Palestiny.2. Otta rozdává své potraviny uprchlíkům z lodi Pencho vs. Otta si nechá potraviny pro sebe a otce.3. Otta daruje dvě jablíčka malému chlapci vs. Otta si jablíčka nechá pro sebe. <p>Je žádoucí, aby se učitel před využitím DVZ ve výuce seznámil s tím, jak jednotlivá rozhodnutí ovlivní průběh práce žáků na DVZ a které varianty aktivit to přináší pro závěrečnou reflexi. K průchodu je více informací v části Možné průchody DVZ. Klíč k závěrečné úloze naleznete v části Klíče k .</p> <p>Po 20 minutách dá učitel pokyn, aby žáci pomocí navigace přeskočili na závěrečnou úlohu, pokud k ní během stanoveného časového limitu sami nedošli.</p> <p>Práce žáků: Žáci samostatně procházejí DVZ v roli Otty. Průchod DVZ není předem přesně definovaný, takže je nutné, aby se žáci postupně rozhodovali, volili způsoby a formy svého jednání.</p>	20 minut
Reflexe ve dvojicích	<p>Zadání učitele: reflexe spočívá v tom, že si žáci (ve dvojicích) zahrají na vyšetřovatele příčiny potopení lodi Patrie. K dispozici mají autentické audiozáznamy přímých účastníků katastrofy na lodi Patria a návazně i různé texty určené k analýze a vzájemné komparaci.</p> <p>Práce žáků: Otázky, na které mají žáci hledat odpovědi:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Co jste vypátrali? Kdo je podle vás odpovědný za tuto tragédii? Liší se vaše závěry?2. Myslíte si, že bylo možné tragédii zabránit? Jak?	10 minut

Reflexe formou skupinové diskuze	Zadání učitele: Poté co žáci dokončí pátrání, převeźme učitel roli facilitátora diskuze mezi dvojicemi navzájem. Žáci společně s učitelem diskutují o svých závěrech z „detektivního“ úsilí.	10 minut
---	---	-----------------

Alternativa: žáci si mohou DVZ projít sami před hodinou (doma), samotná vyučovací hodina pak může být věnována podrobnější diskuzi a/nebo navazujícímu výkladu v souladu s učebním plánem.

Doporučený průběh vyučovací hodiny:

90minutová verze

Úvod	V úvodu vyučovací hodiny učitel krátce představí kontext tématu. Je-li vyučovací hodina s DVZ součástí tematického celku, který už mají žáci zčásti osvojený, učitel návodnými motivačními otázkami směřuje žáky k tomu, aby s využitím již získaných kompetencí a porozuměním vstupovali do příběhu DVZ. Poté učitel zpřístupní žákům DVZ prostřednictvím nasdíleného odkazu, dle zvážení představí stručně pojetí DVZ, především rozhodovací situace, a stanoví čas, který žáci pro práci s DVZ mají. Každý žák si poté samostatně prochází příběhem židovského uprchlíka Otty.	5 minut
Samostatná práce s DVZ	<p>Zadání učitele: V příběhu jsou umístěna tři důležitá rozhodnutí, která ovlivňují jeho další vývoj.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Otta nechá otce doma vs. Otta přemluví otce, aby také jel do Palestiny.2. Otta rozdává své potraviny uprchlíkům z lodi Pencho vs. Otta si nechává potraviny pro sebe a otce.3. Otta daruje dvě jablíčka malému chlapci vs. Otta si jablíčka nechává pro sebe. <p>Je žádoucí, aby se učitel před využitím DVZ ve výuce seznámil s tím, jak jednotlivá rozhodnutí ovlivní průběh práce žáků na DVZ a jaké varianty aktivit to přináší pro závěrečnou reflexi. K průchodu více v části Možné průchody DVZ. Klíč k textům v delší verzi DVZ. Klíč k úlohám je v části Klíče k .</p> <p>Delší verze vyučovací hodiny s využitím DVZ obsahuje v digitálním příběhu navíc tři znalostní odbočky určené k tomu, aby se žák ve třech oddílech seznámil s tématy (nebo si je zopakoval): (1) migrace a návazné pojmy spjaté s tímto jevem, (2) stěhování národů na přelomu antiky a středověku a (3) ekonomická migrace Evropanů do USA v 19. století. K průchodu je více informací v části Možné průchody DVZ. Klíče k úlohám v závěrečné části a edukačních odbočkách naleznete v části Klíče k .</p> <p>Po 60 minutách dá učitel pokyn, aby žáci pomocí navigace přeskočili na závěrečnou úlohu, pokud k ní během stanoveného časového limitu sami nedošli.</p> <p>Práce žáků: Žáci samostatně procházejí DVZ v roli Otty. To nemá zcela přesně daný průběh, takže je nutné se postupně rozhodovat, volit způsoby a formy svého jednání. Každá z edukačních odboček je ukončena reflektivní úlohou, kterou žák v průchodu DVZ individuálně řeší a dělá si poznámky tak, aby byl schopen v závěrečné reflexi diskutovat. První edukační odbočka je zaměřena na reflexi pojmů (push a pull migrační faktory), druhá odbočka na komparaci migrační vlny během stěhování</p>	60 minut

národů a současné migrační krize, ve třetí odbočce žák reflektuje dobové dokumenty stavící se různě k migraci Čechů do USA.

Reflexe ve dvojicích **Zadání učitele:** reflexe spočívá v tom, že si žáci (ve dvojicích) zahrají na vyšetřovatele příčiny potopení lodi Patrie. K dispozici mají autentické audiozáznamy přímých účastníků katastrofy na lodi Patria a návazně i různé texty určené k analýze a vzájemné komparaci. **10 minut**

Práce žáků: Otázky, na které mají žáci hledat odpovědi:

1. Co jste vypátrali? Kdo je podle vás odpovědný za tuto tragédii? Liší se vaše závěry?

2. Myslíte si, že bylo možné tragédii zabránit? Jak?

Reflexe formou skupinové diskuze **Zadání učitele:** V závěrečné diskuzní reflexi se pak žák individuálně vrací ke svým poznámkám z edukačních částí interakce s DVZ a sdílí je se spolužáky a učitelem. Následně se naváže reflexí samotného vyšetřování katastrofy v haifském přístavu. **15 minut**

Alternativa: žáci si mohou DVZ projít sami před hodinou (doma), hodina pak může být věnována podrobnější diskuzi a/nebo navazujícímu výkladu v souladu s učebním plánem.

Možné průchody DVZ

Hlavní příběh

Ad 1a: Ota nechá otce doma.

Pokud Otta otce nepřemluví, otec zůstává v Protektorátu (a na konci příběhu se žák dozví, že otec byl krátce nato deportován do koncentračního tábora, kde zahynul). V této variantě příběhu se poté obrací pozornost Otty na kamaráda Pavla Kische, kterého následně zachraňuje při potápění lodi Patrie. Druhá volba v tomto průběhu určuje, kolik bude mít Otta síly při zachraňování. Nejdůležitější se jeví malá a nepatrná pomoc dítěti, které slaví první narozeniny. Pokud Otta dítěti daruje dvě jablíčka (jeho osobní volba, nikoliv hromadná sbírka jako v případě lodi Pencho), při zachraňování Pavla mu pomůže otec malého chlapce a všichni zdárně přežijí. V opačném případě se Pavla nepodaří zachránit. Příběh bez přesvědčení otce k odjezdu má tak dva možné konce:

- a) Otec umírá v koncentračním táboře, ale Otta zachrání kamaráda Pavla.
- b) Otec umírá v koncentračním táboře, Otta nezachrání ani kamaráda Pavla.

Ad 1b: Otta přemluví otce, aby také odjel do Palestiny.

Otta otce přemluví a společně cestují do Palestiny. Otta při katastrofě zachraňuje otce. Podobně jako v předchozí variantě příběhu, i tentokrát Ottovo zapojení se do hromadné sbírky pro loď Pencho způsobí Ottovi úbytek sil a má vliv na jeho schopnost zachránit sebe i otce při katastrofě. Klíčovou se však stává nepatrná pomoc dítěti, které slaví první narozeniny. Pokud Otta dítěti daruje dvě jablíčka (jeho osobní volba, nikoliv hromadná sbírka jako v případě lodi Pencho), při zachraňování otce mu pomůže táta malého chlapce a všichni zdárně přežijí. V opačném případě se otce nepodaří zachránit. Tato varianta příběhu má opět dva možné konce:

- a) Otec umírá na lodi Patria a Ottovi tak zbude pouze kamarád Pavel.
- b) Otec přežije potopení lodi a Otta do tábora Atlit odjíždí ve společnosti otce a kamaráda Pavla.

Kontextové odbočky v hlavní části

Odbočka 1

Otázky navazují na předchozí teoretický text docentky Jarmily Bednařikové. Žák aplikuje teoretické poznatky o typech migrace a migračních pull a push faktorů na konkrétní situaci židovských emigrantů do Palestiny. Žáci pracují individuálně, následně se k vypracovaným poznámkám vrací – viz závěrečná reflektivní diskuze se spolužáky a učitelem.

Zadání úlohy:

- Zkus se zamyslet nad tím, o jaký typ migrace se v případě židovských uprchlíků v našem příběhu jedná. Jednalo se o migraci spíše v důsledku push, či pull faktorů?

Forma otázek v závěrečné reflexi:

- O jaký typ migrace se v případě židovských uprchlíků do Palestiny jednalo? Byly příčinou této migrace spíše pull, či push faktory?

Odbočka 2

Otázky navázané na video přednášky docentky Jarmily Bednařikové o velkém stěhování národů. Žáci pracují individuálně, následně se k vypracovaným poznámkám vrací – viz závěrečná reflektivní diskuze se spolužáky a učitelem.

Zadání úlohy:

- Co si představuješ pod pojmem integrace?
- Co by ses rád/a dověděl/a o způsobu života cizinců z arabského světa nebo třeba z rovníkové Afriky?
- Přečetl/a sis výpovědi očitých svědků tzv. velkého stěhování národů mezi antikou a středověkem, také ses zamyslel/a nad migračními příčinami. Myslíš si, že se dnes velké stěhování opakuje?

Forma otázek v závěrečné reflexi:

- Co si představujete pod pojmem integrace?
- Co byste se rádi dověděli o způsobu života cizinců z arabského světa nebo třeba z rovníkové Afriky?
- Přečetli jste si výpovědi očitých svědků tzv. velkého stěhování národů mezi antikou a středověkem, také jste se zamysleli nad migračními příčinami. Myslíte si, že se dnes velké stěhování opakuje?

Odbočka 3

Práce s texty o vystěhovalectví. Žáci čtou individuálně, následně se k vypracovaným poznámkám vrací – viz závěrečná reflektivní diskuze se spolužáky a učitelem.

Zadání úlohy:

- Jak se autor staví k emigraci Čechů do USA? Jaké argumenty autor textů předkládá, aby ospravedlnil své stanovisko?

Forma úlohy v závěrečné reflexi:

- Podělte se o své poznámky z četby textů o českém vystěhovalectví do USA. Zkuste utvořit dvě skupiny rozdělené dle čtených textů. Předneste si navzájem argumentace jejich autorů.

Klíče k aktivitám

Klíč k závěrečné úloze

1. Co jste vypátrali? Kdo je podle vás odpovědný za tuto tragédii? Liší se vaše závěry?

Text č. 1 – Text nazvaný Tragédie lodi Patria pochází z encyklopedie Světový terorismus. Za viníka tragédie je označena židovská skupina Hagana, která je v textu označována za komando, a již zařazení v rámci této publikace implikuje, že je tato židovská organizace považována za teroristické uskupení. Příčinou rychlého potopení lodi dle tohoto článku je příliš silná trhavina umístěná na loď židovskou milicí Haganou.

Text č. 2 – Článek nazvaný Jak se Angličani zbavili 3000 Židů pochází z protektorátního periodika Venkov. Článek je silně ideologicky zabarven nacistickou propagandou. Angličané jsou dehonestováni a text obsahuje smyšlené události (viz střelba Angličanů do židovských trosečnicků kulometry). Angličané jsou navíc obviněni z toho, že trhavinu do lodi umístili záměrně oni, aby se zbavili uprchlíků. Rumunský námořník je v článku zobrazen jako jediný, kdo byl ochoten pomoci těm málo přeživším. Rumunsko bylo tehdy silným spojencem nacistů. Článek lze považovat za nejméně odpovídající realitě.

Text č. 3 – Článek Katastrofa lodi „Patria“ pochází z československého periodika Svět práce a byl napsán v roce 1970. V článku je výpověď britského seržanta Ferguse, který byl členem (stenografem) anglické vyšetřovací komise v případě Patrie. Za viníka výbuchu byla označena dle vyšetřovací komise jedna z magnetických min shozených do vod haifského pobřeží italskými letadly. Minu zanesl mořský proud k bokům Patrie, kde trhavina explodovala. Výpověď se rozchází s textem č. 1, 4 a 5.

Text č. 4 – Text pochází z překladu knihy Munya Mardora. Mardor byl člověk z Hagany, který propašoval trhavinu na loď Patria. Dle něj bylo rychlé potopení lodi způsobeno nikoliv silnou trhavinou (viz text č. 1), ale tím, že Patria byla silně zanedbaná loď a slabá trhavina, která měla způsobit pouze malou trhlinu, a tak poskytnout více času na útek z potápějící lodi, ve výsledku způsobila mnohem větší poškození.

Text č. 5 – Poslední text Vzpomínky na Patrii je překladem článku z The Jerusalem Post Magazine z roku 1970. Dle textu byla (podobně jako v textu č. 4) příčinou výbuchu skutečně nálož umístěná Haganou, ale za rychlé potopení lodi mohl tristní stav Patrie. Britové navíc odstranili značný počet vodotěsných překážek v nitru lodi, aby se do podpalubí vešlo více „ilegálních“ uprchlíků. Výpověď se tedy shoduje se vzpomínkami palestinského „teroristy“ Mardora. Za množství obětí však také mohlo zmatení lidí, kteří si mysleli, že jde o italský letecký nálet.

Skutečně se lze domnívat, že příčinou výbuchu bylo spíše umístění bomby Haganou do útrob Patrie, ale za neočekávané škody a rychlé potopení lodi mohla spíše nedostatečná britská péče o loď. Fergusova výpověď o příplutí italské miny se neshoduje se vzpomínkami pamětníků. Článek z Večera je zase zcela v područí nacistické propagandy. Článek z publikace Světový terorismus neřeší podstatné detaily, tj. jedná se spíše o stručný encyklopedický záznam.

Žáci by v závěrečné diskusi mohli dospět k názoru, že za viníka tragédie je nakonec možné označit i celkově dobové poměry v Evropě. To znamená vzít v úvahu minimálně tu situaci, která vedla tomu, že Milos připlul ke břehům Palestiny.

2. Myslíte si, že bylo možné tragédii zabránit? Jak?

Předně lze zmínit, že za situaci mohl stav na okupovaných územích. Dále je možné uvést změnu v Bíle knize, která by jinak upravovala britskou imigrační politiku v Palestině. Také je dobré zmínit, že pokud by loď Patrie byla v odpovídajícím technickém stavu, trhavina by pravděpodobně nezpůsobila takové poškození. Za chybu, které se dalo předejít, je možné označit také špatné manévry, při nichž byli lidé z paluby lodi Patria kvůli mylnému přesvědčení o náletu vhnáni zpět do podpalubí.

Klíč k textům v delší verzi DVZ

Autor textu **Americký vystěhovalec** [Josef Pastor](#) byl český novinář působící v Americe (např. redakce časopisu Pokrok), psal příručky pro české vystěhovalce, slovník česko-anglický. Spíše zastáncem vystěhovalectví viz vybraný text obsahuje např. tyto argumenty pro migraci: chudoba v Čechách, málo prostoru, přelidněnost, stěhování se nedá zabránit, štedrost Ameriky, v Čechách nevznikne kvůli chudobě kriminalita, vystěhují-li se chudí lidé pryč, vlast není ta „hrouda pod nohy“, ale je to jazyk, zvyky, přátelé a rodina, tvoříme proto české obce v Americe, je to dle Pastora vlastně rozšiřování naší vlasti mimo pevně ohraničené území, českým emigrantům v Americe se musí pomáhat, aby byli úspěšní.

Autor textu **O stěhování národa našeho** [Josef Fořt](#) byl český národohospodář, mladočeský politik a novinář. V předloženém textu je proti stěhování národa českého do Ameriky. Fořtovy argumenty: vystěhování je nemoc-nákaza, vystěhovalecký proud by se měl užít, protože jinak odchází fyzický a duševní kapitál i hotové peníze, které musí vystěhovalec vynaložit na cestu do Ameriky, od Ameriky nedostane se hospodářské protislužby, peníze vynaložené tam se nevrátí do Čech, k chudším se Amerika obrací zády, musí se šetřit, navíc v cizině čeká většinu Čechů jenom záhuba, agitační listy lžou, zmíněna právě i Pastorova příručka, jedná se prý jenom o dobře zaplacenou reklamu hamburských paroplavebních společností.

Zajímavost: ve Fořtově textu je také patrný antisemitismus viz Fořtova zmínka o židovských živlech, které se přizívají na českých vystěhovalcích. Možno poukázat na to, že odpor k židům byl zakořeněn už v 19. století dávno předtím, než přišel nacismus. V závěrečné diskusi by bylo dobré, aby se učitel zeptal, zda si toto žáci při čtení tohoto textu uvědomili.